

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра економічної теорії та маркетингу

РИНКОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ
ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки спеціалістів
075 Маркетинг

Економічний факультет

Дніпро
2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Чайка Юлія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та маркетингу.

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки/спеціальністю

075 Маркетинг

Протокол від «19 » червня 2017 року № 14

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Ринкова трансформація економіки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста за спеціальністю 075 Маркетинг.

Предметом курсу «Ринкова трансформація економіки » є система знань щодо підвищення прогнозованості та урегульованості процесів економічних змін на різних рівнях ієрархії економіки та обґрунтування виваженої економічної політики держави.

Міждисциплінарні зв'язки: викладання курсу «Ринкова трансформація економіки» полягає у вивченні закономірностей трансформації національних економічних систем, особливостей становлення та функціонування постіндустріального, інформаційного, постеконічного суспільства, з'ясування основних типів та етапів трансформаційних циклів, внутрішніх і зовнішніх чинників трансформації соціалістичної економічної системи, можливостей постіндустріальної трансформації у постсоціалістичному світі.

Дисципліна «Ринкова трансформація економіки » вивчається після вивчення дисциплін «Політекономія», «Мікроекономіка», паралельно з курсом «Макроекономіка».

Програма навчальної дисципліни «Ринкова трансформація економіки» складається з таких змістових модулів:

1. Концептуальні проблеми трансформації сучасного суспільства.
2. Прогнозування та безпека трансформації економіки.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення дисципліни «Ринкова трансформація економіки» є наукове обґрунтування закономірностей існування трансформаційних станів економічних систем, з'ясування основних типів та етапів трансформаційних циклів.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є дослідження суті процесів ринкової трансформації економіки, усвідомленні їх участі в економічній розбудові країни, керуванні процесами ринкових перетворень у регіонах, корпоративних структурах і підприємствах.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні категорії і механізми дії економічних законів, закономірності трансформації економіки.

вміти: застосовувати отримані знання для характеристики економічних процесів і явищ економічного життя у процесі господарської діяльності; аналізувати соціально-економічні явища, що виникають в реальному житті; прогнозувати стан економіки на перспективу, вільно орієнтуватися в ринкових умовах.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Концептуальні проблеми трансформації сучасного суспільства

Тема 1. Предмет і завдання курсу «Ринкова трансформація економіки»

Трансформація економіки як об'єкт теоретичного пізнання. Зміст соціально-економічних трансформацій. Трансформація виробничої сфери. Трансформація сфери споживання та середовища мешкання. Трансформація політичного устрою. Соціокультурні трансформації.

Метод пізнання ринкової трансформації економіки. Методологія і метод. Загальнонаукові методи і специфічні прийоми пізнання теорії трансформації економіки.

Тема 2. Сутність та типи сучасних економічних систем

Теоретико-методологічні підходи до трактування сутності економічної системи: функціональний, структурно-морфологічний, інформаційний, еволюційно-генетичний. Структура економічної системи. Характерні ознаки сучасних економічних систем: складність, поліструктурність, упорядкованість, організаційна неоднорідність, цілісність, органічність, відкритість, динамічна рівноважність, нестійкість, дисипативність, когерентність, коеволюційність, здатність до самоорганізації та розвитку, історичність, людинорозмірність.

Типологізація економічних систем. Командно адміністративна економічна система. Ринкова економічна система. Змішана економічна система. Трансформаційна економіка. Транзитивна економіка.

Тема 3. Інституціональна трансформація економіки

Теоретична база інституціоналізму: парадигма неокласики, старий інституціоналізм, неоінституціональна економіка.

Система правил і інститутів. Класифікація інститутів. Норма як базовий елемент інститутів. Норми плану і ринку. Інститути та їх функції в економіці. Інституціональні угода, структура і середовище. Демократія, економічна свобода, економічний порядок.

Інституціональна теорія розвитку. Інституціональні зміни: загальна характеристика та механізм. Зміни інститутів у часі (еволюція та революція). Імпорт інститутів і зміна траєкторії інституціонального розвитку.

Інституціональна трансформація та зміни ролі держави в умовах становлення ринкової економіки..

Тема 4. Структурна перебудова національної економіки

Структура економіки та її значення для збалансованого розвитку народного господарства. Види структури національної економіки. Галузева, секторна, територіальна, відтворювальна, технологічна, зовнішньоекономічна структура. Структурні зміни як чинник економічного зростання.

Державне регулювання структурних зрушень в економіці. Цілі, методи та пріоритети структурної політики. Пасивна та активна структурна політика. перебудова. Напрямки та принципи структурних трансформацій.

Недоліки структури вітчизняної економіки. Напрямки структурної перебудови економіки України.

Тема 5. Тенденції розвитку сучасної економіки

Теоретичні здобутки синергетики як нового міждисциплінарного напрямку наукових досліджень, спрямованих на вивчення процесів самоорганізації у складних, нерівноважних системах. Порівняльний аналіз традиційного та синергетичного підходів до дослідження трансформації економічних систем.

Сутність та особливості застосування еволюційного підходу до дослідження трансформації економічних систем. Трансформаційні механізми

мінливості, спадковості та природного добору. Роль суб'єктивного чинника в системних трансформаціях.

Взаємодія та взаємодоповнення синергетичного, еволюційного та інституційного підходів до дослідження трансформації економічних систем.

Змістовий модуль II. Прогнозування та безпека трансформації економіки

Тема 6. Програмування та прогнозування національної економіки

Суть державного програмування, види програм. Програми економічного і соціального розвитку. Роль і місце прогнозування в регулюванні національної економіки. Основні види і функції прогнозів. Принципи і методи прогнозування. Структура і класифікація прогнозних моделей.

Державні програми економічного і соціального розвитку України.

Тема 7. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство

Зв'язки національної економіки зі світовим господарством. Світове господарство: структура, тенденції розвитку. Показники відкритості економіки

Форми і механізми інтеграції національної економіки у світове господарство. Міжнародні економічні організації як інститути світового господарства. Роль міжнародних економічних організацій у вирішенні проблем національних економік. Глобалізація як новий етап інтернаціоналізації світового господарства: зміст та сучасні тенденції.

Економічна інтеграція України у світове господарство. Участь України в міжнародних організаціях.

Тема 8. Економічна безпека за умов ринкової трансформації економіки

Сутність економічної безпеки. Економічна безпека в системі національної безпеки. Макроекономічна, виробнича, фінансова, інвестиційна, науково-технічна, енергетична, продовольча, зовнішньоекономічна безпека. Методологічні аспекти визначення рівня економічної безпеки. Показники і індикатори економічної безпеки. Порогові значення та інтегральний показник економічної безпеки. Внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці. Механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки.

Аналіз показників економічної безпеки в Україні.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Базова література:

1. Бодров В.Г. Трансформація економічних систем: концепції, моделі, механізми регулювання та управління: навч. посіб. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 104 с.
2. Бузгалин А.В., Колганов А.И. Теория социально-экономических трансформаций. – М.: ТЕИС, 2003. – 680 с.
3. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: Методологічні аспекти. – К.: Либідь, 2006. – 310 с.
4. Гражевська Н. І. Еволюція сучасних економічних систем: навч. посіб. – К.: Знання, 2011. – 286 с.
5. Кушлин В. И. Траектории экономических трансформаций. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2004. – 310 с.
6. Любимцева С.В. Трансформация экономических систем.– М.: Экономистъ, 2004.–443 с.
7. Поланьи К. Великая трансформация: политические и экономические истоки нашего времени / Пер. с англ. – Спб.: Антея, 2002. – 280 с.
8. Трансформаційна економіка: навч. посіб. / За ред. В. С. Савчука, Ю. К. Зайцева. – К.: КНЕУ, 2006. – 612 с.

Допоміжна

1. Вагурин В. А. Синергетика эволюции современного общества. – Луганск: Копицентр, 2005. – 200 с.
2. Гражевська Н. І. Економічні системи епохи глобальних змін. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
3. Занг В.-Б. Синергетическая экономика. Время и перемены в нелинейной экономической теории.: Пер. с англ. – М.: Мир, 1999. – 280 с.
4. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура / пер. с англ. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 607 с.
5. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
6. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой / пер. с англ. – М.: Едиториал УРСС, 2000. – 310 с.
7. Хакен Г. Синергетика. Иерархия неустойчивости в самоорганизующихся системах и устройствах. – М.: Наука, 1989. – 423 с.
8. Чухно А. А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. – К.: Логос, 2003. – 631 с.
9. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1992. – 455 с.

3.2. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblvnad.org.ua.
2. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет відповідних органів).
3. Офіційні сайти державних органів влади (<http://rada.gov.ua>,

<http://www.kmu.gov.ua>, <http://www.president.gov.ua>).

4. Статистичні матеріали із офіційного сайту Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>) та інших установ.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Ринкова трансформація економіки» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- усних опитувань на практичних заняттях;
- письмової контрольної роботи;
- письмових тестових завдань.

Критерії успішності

Оцінки «відмінно» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомлена) з основною і додатковою літературою. Зазвичай, оцінка «відмінно» ставиться студентам, які засвоїли основні поняття та принципи сучасної економічної теорії, вільно оперують економічними категоріями та інтерпретують графічні економічні моделі, усвідомлюють зв'язки між основними економічними явищами та процесами, творчо та коректно використовують їх при розв'язанні задач.

Оцінки «добре» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну

літературу. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання понять та принципів економічної теорії і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінки «задовільно» заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінка «незадовільно» виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень сучасної економічної теорії або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.